

יין, דזה אינו דהתם מוכח דלאו בשיר שהוא בין דוקא משתעי אלא אפילו בלא יין נמי אסור, דקאמר שם אמר רב הונא דנגדי ודבקרי שרי, פירש רש"י ז"ל ספינות שמושכין בחבל שאינם אלא לכוון אותם למלאכה ודבקרי שמומרים בשעת שחורשין, שאינו אלא לכוון השוורים לתלמיהם שהולכים לקול השיר שערב להם ודגרדי אסור שאינו אלא לשחוק ע"כ, הרי מוכח דבין על היין ובין שלא על היין אסור והא דקאמר בטל השיר מבית המשתאות, נראה דלרבותא קאמר אפילו בשעת שתיית האדם שדרך האדם לומר, וכאלו היה דבר זה מנהג לאדם אפילו הכי אסור:

ושם אמר אודנא דשמע זמרא תעקר אמר רבא זמרא בבית חורבא בסיפא שנאמר קיל ישורר בחלון חורב בסף כי ארזה ערה אמר רבי יצחק בית המסוכך בארזים מתרועע אמר רב אשי ש"מ כי מתחיל חורבא בסיפא מתחיל שנאמר חורב בסף ע"כ, והדברים האלו ידועים למשכילים, למה אמר אודנא דשמעא זמרא תעקר, וזה מפני כי השיר הוא מיוחס למדת הדין שהרי הלויים היו משוררים דוקא ודבר זה ידוע למשכילים, וכאשר משורר ואין ראוי לו השירה פוגע בו מדת הדין, וכל הבית אשר שם השיר חרב מכח מדת הדין שמחריב הכל, וקאמר שהתחלת החורבן הוא בסף, מפני שהוא מקום ששם הכניסה והיציאה לבית והוא עיקר ישוב הבית ששם נכנסין ויוצאין, ולפיכך שם מתחיל החורבן, כי מדת הדין המחריב פוגע דוקא בדבר שהוא מיושב יוסר, ולכך אמר שם במשנה משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות, שכאשר היו הסנהדרין יושבין ודנין היה נמצא מדת הדין בעולם, וראוי ג"כ שיהיה השיר בעולם המיוחד למדת הדין, אבל כאשר בטלה סנהדרין ואין מדת הדין עם בני אדם, ולכך אין ראוי להיות השירה נמצא אצלם, כי כל שירה הוא מצד מדת הדין.

וזה שאמר שם אמר רבי יוחנן כל השותה יין בארבע מיני זמר מביא חמש פורענות לעולם שנאמר הוי משכמי בבקר שכר ירדופו מאחרי בנשף יין ידליקם והיה כגור ונבל ותנף

יראה, ומ"ש דמשייר דבר מועט היינו שהוא מועט בכמות אבל הוא חשוב יותר, ובזה לא נשכח ירושלים שהוא מקום אחד חשוב, וקאמר מאי על ראש שמחתי זהו אפר מקלה וכו', ופירוש שהכתוב אומר כאשר יש לחתן שמחה יש להזכיר השמחה שהיה לו ונתבטל, ולכך אפר מקלה בראש חתנים כי האפר מקלה שבראש חתנים מורה על בטול הפאר שהיה ראוי ונעשה מזה אפר, כי אפר אותיות פאר שנתבטל הפאר ונעשה לאפר:

וקאמר כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בנחמתה, כבר אמרנו לך שהחסר הוא שמתהוה ומקבל הויה, והדבר שהוא שלם אין עומד לקבל הויה באשר הוא שלם קודם זה ואין יתהוה, ודבר זה ענין ברור מאוד ונתבאר גם כן בחבור הוה, והמתאבל על ירושלים והרי הוא חסר בשביל ירושלים, ובשביל שמתאבל זוכה לראות בנחמתה, כי החסר הוא ראוי אל קבלת ההויה, כי העהדר הוא סבת ההויה ודבר זה ידוע. אבל מי שאינו מתאבל על ירושלים והנה הוא כאלו הוא שלם, וכבר אמרנו כי השלם לא יתהוה ולכך אין רואה בנחמות ציון, ודבר זה ברור מאד למי שמבין דבר זה והרי התבאר לך, כי לפי מדת האמת והיושר ראוי היה שנחסר עצמינו בשביל חורבן קדשינו ותפארתנו, רק כי אין הגזירה חלה על דבר שאין הצבור יכול לעמוד:

ובפ"ק דגיטין (ו' ע"א) שלחו ליה למר עוקבא זמרא מג"ל דאסור שירטט וכתב ליה אל תשמח ישראל אל גיל כעמים ולשלח ליה מהבא בשיר לא ישתו יין אי מההיא ה"א זמרא דמנא אבל בפומא שרי קמ"ל ע"כ, פי' מאחר שאין שמחה בישראל אין ראוי לישראל לשמחה, וקאמר ולשלח ליה מהבא דכתיב בשיר לא ישתו יין, שמוזה הכתוב מסיק בפרק בתרא דסוטה (מ"ח ע"א) דתנן התם משבטלה סנהדרין בטל השיר מבית המשתאות שנאמר בשיר לא ישתו יין, ולכך פריך ולשלח מהבא, אבל ליכא למימר דמשום כך פריך ולשלח ליה מהבא, משום שאין אסור רק על היין ובהאי קרא בשיר לא ישתו

עוד שם בפרק דגיטין אמר ליה ריש גלונתא לרב הונא כלילא מגיל דאסור אמר ליה מדרבנן דתנן בפולמס של אספסיונוס גזרו על עטרות חתנים ועל האירוס אדחכי קם רב הונא לאפנוי אמר ליה רב חסדא קרא כתיב כה אמר ה' הסר המצנפת והרם העטרה זאת לא זאת השפל הגבות הצבה השפל וכי מה ענין מצנפת אצל עטרה אלא בזמן שיש מצנפת בראש כ"ג עטרה בראש כל אדם נסתלקה מצנפת מראש כ"ג נסתלקה עטרה מראש כל אדם אדחכי אתי רב הונא אשכחינהו דהוי יתבי א"ל האלקים מדרבנן אלא חסדא שמך חסדאין מילך רבינא אשכחיה למר ברי' דרב אשי דהוי גדיל כלילא א"ל לא סבר מר הסר המצנפת והרם העטרה אמר ליה דומי דכהן גדול בגברי מאי זאת לא זאת דרש רב עוידה זמנין אמר ליה משמיה דרב אמי בשעה שאמר הקב"ה לישראל הסר המצנפת והרם העטרה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה זאת להם לישראל שהקדימו בסיני נעשה לנשמע אמר להם לא זאת לישראל שהשפילו הגבות והגביתו את השפל והעמידו צלם בזהכל ע"כ. וא דקאמר רב חסדא קרא כתיב. אף על גב דבבבירי אמרינן (סוטה מ"ט ע"א) בפולמוס של אספסיונוס גזרו, היינו שגזרו אף בזמן שבית המקדש קיים אבל בשעת חורבן קרא כתיב. ורש"י ז"ל פ"י עטרות ממש וכתבו התוספות שאין נראה דאמרינו עלה בסוטה בפרק בתרא לא שנו אלא של ורד ושל הדס אבל של קנים ושל חילת מותר ע"כ ואין דרך לעשות עטרה משל קנים ע"כ. ויראה דאין זה קשיא כלל. דודאי אין דרכו לעשות של קנים ושל חילת כך בפני עצמן. אבל בודאי הוי מצייירין הקנים ומיפים אותם עד שהיו גאים מאוד. וכדפירש רש"י משמע. דקאמר כל זמן שהמצנפת בראש כהן גדול עטרה בראש כל אדם, ואם כפירוש התוספות שפרשו שהיו עושים מקום לחתן לישב תחתיו מה ענין זה לזה דתלה במצנפת של כהן גדול, ועוד דקאמר מר בריה דרב אשי גדיל כלילא לברתיה עד דומיא דכהן גדול, ואם לא היה דומה כלל עטרת חתנים

וחליל ויין משתתים ואת פועל ה' לא יביטו מה כתיב אחריו לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא וישח אדם וישפל איש ומה כתיב אחריו לכן הרחיבה שאל נפשה ע"כ. וביאור ענין זה, כאשר שותה יין בד' מיני זמר הרי דבר זה חמשה מיני שמחה כי היין עצמו הוא החמישי, ולכך מביא חמשה פורענות לעולם, כי כאשר חוטא במ"ה לגמרי ושותה יין בד' מיני זמר, וכבר ידוע כי חמשה מתיחס למדת הדין כנגד יד ה' הויה במקנך וכתיב שם (שמות ט') בסוסים ובחמורים בגמלים בבקר ובצאן דבר כבוד מאור, ולכך מביא חמשה פורענות לעולם, מפני כי מדת הדין הקשה שולט כאשר יחטא במדת הדין כמו שהתבאר, ואין דבר חטא במדת הדין יותר כמו זה לשורר כאשר אין ראוי השירה והזמרה אע"ג שהגאונים פסקו דלתת שיר ושבח להקב"ה מותר מפני שאין שיר של בשר ודם שיר שלם ולכך הוא מותר, אבל שיר המלאכים הוא שיר שלם ולכך אמצעו כנפי חיות שלא לתת שיר שלם, אבל שיר של שמחה שאינו להקב"ה אסור בודאי והוא חוטא במדת הדין, ולכך עונשו כמו שהתבאר וראוי לשמוע דברי חכמים המלמדים את האדם לטוב. אמנם לא ידעתי מניין דבר זה כלל, כי אם אנו באים לתת שיר ושבח להקב"ה דבר זה יש להיות בלא שתיית יין, כי איך יהיה שבח ושיר להקב"ה בכלי זמר על השתיה, והרי אמרו (סנהדרין ק"א ע"א) כי התורה חוגרת שק ואומרת עשוני בניך ככלי זמר שמנגנין בהם, וכי השיר והשבח להקב"ה גרע מזה שלא יהיה שם כלי זמר, ואלו לדידי ציייתי לא היה זה כלל, ולדעתי אף בשעה שבי"ה קיים אסור להזכיר שמו כך בשכרות. כי אף בשעת התפילה אסור לעמוד לפני הקב"ה כאשר הוא שכור והמונע עצמו מזה תבא עליו ברכה, ואף כי מותר לברך ברכת המזון אף אם הוא שכור, אין זה ראייה כי ברכת המזון מחויב לברך וכתיב (זברים ח') ואכלת ושבעת וברכת, ומאחר שברכת המזון בשביל אכילה יש לו לברך אף אם הוא שכור, אבל לתת שבח להקב"ה מתוך שכרות נראה שהוא אסור גמור: